

Núdzový stav v reakcii na krízu koronavírusu: situácia v niektorých členských štátoch III

ZHRNUTIE

Šírenie pandémie koronavírusu viedlo krajiny k prijatiu rozsiahlych a ďalekosiahlych opatrení na riešenie následkov ohniska nákazy. Okrem potlačenia šírenia choroby tieto opatrenia predstavovali aj právne a ekonomické výzvy, ktoré významne ovplyvňujú životy ľudí. Z dôvodu povahy vírusu boli obmedzené občianske práva a slobody, ktoré okrem iného ovplyvňujú ich slobodu pohybu a zhromažďovania, ako aj právo na výkon hospodárskych činností. Zatiaľ čo sa opatrenia v súčasnosti uvoľňujú, v niektorých členských štátoch sa vedie diskusia o tom, či boli opatrenia oprávnené a primerané. Niektoré členské štáty sa uchýlili k vyhláseniu „núdzového stavu“, zatiaľ čo iné nie, a to buď preto, že vo svojej ústavnej úprave takýto mechanizmus nemajú, alebo preto, že si zvolili inú cestu, pričom niektorým inštitúciám udelili osobitné právomoci alebo využili a upravili existujúce právne predpisy. V oboch prípadoch bol veľmi dôležitý demokratický dohľad nad situáciou, vďaka čomu je parlamentný dohľad nevyhnutný na zabezpečenie právneho štátu a dodržiavania základných demokratických zásad. Táto analýza sa týka týchto krajín: Chorvátsko, Dánsko, Fínsko, Luxembursko, Holandsko, Portugalsko a Švédsko. Zameriava sa na tri kľúčové aspekty: i) ústavný rámec núdzového stavu alebo legalizácia legislatívy k núdzovému stavu; ii) konkrétne prijaté opatrenia; a iii) rozsah parlamentného dohľadu nad prijatými opatreniami.

Táto analýza je tretou zo série zameranej na poskytnutie komparatívneho prehľadu reakcií inštitúcií členských štátov na krízu koronavírusu. Prvá analýza zo série poskytuje prehľad reakcií v Belgicku, Francúzsku, Nemecku, Maďarsku, Taliansku, Poľsku a Španielsku, zatiaľ čo druhá sa týka Rakúska, Bulharska, Estónska, Lotyšska, Malty, Rumunska a Slovinska.

ÚVOD

Pandémia koronavírusu predstavovala pre EÚ a jej členské štáty významnú výzvu. Všetkých sedem členských štátov posudzovaných v tejto analýze prijalo osobitné opatrenia na boj proti šíreniu koronavírusu. Zatiaľ čo účinky týchto opatrení môžu byť trochu podobné, ústavné rámce, v ktorých sa prijali, sa výrazne líšia. Nie všetky skúmané členské štáty majú ústavný mechanizmus umožňujúci použitie „núdzového stavu“, a nie všetci, ktorí ho majú, ho využili.

Zo skúmaných krajín sa iba Fínsko, Portugalsko a Luxembursko rozhodli vyhlásiť „núdzový stav“. Zvyšok používal iba už existujúcu legislatívu a podľa potreby ju upravil. Švédsko bolo jedinou krajinou, ktorá sa namiesto právne záväzných aktov spoliehala predovšetkým na odporúčania, aj keď neskôr v polovici apríla 2020 bol upravený platný zákon o prenosných chorobách (2004:168). Všetkých sedem zvažovaných členských štátov ponúka určitý stupeň parlamentnej kontroly nad prijatými opatreniami (pozri prílohu).

CHORVÁTSKO

Ústavný rámec pre núdzové situácie

Ustanovenia chorvátskej ústavy (OG 56/1990, 135/1997, 113/2000, 28/2001, 76/2010, 5/2014) týkajúce sa núdzových situácií boli pôvodne vytvorené podľa francúzskej a španielskej ústavy, aj keď nepoužívajú výraz „núdzový stav“. Podľa čl. 17 ústavy však Chorvátsko má tri typy núdzových situácií: **vojnový stav, okamžité ohrozenie nezávislosti a jednoty Chorvátskej republiky a vážne prírodné katastrofy**. Okrem vojny nie je potrebné výslovne vyhlásiť núdzový stav. Ak by nastala jedna z týchto situácií, môžu sa za určitých podmienok obmedziť určité práva a slobody zaručené chorvátskou ústavou. Podľa čl. 16 ústavy možno ústavné práva a slobody obmedziť prostredníctvom (bežných) právnych predpisov s cieľom ochrany slobody a práv iných ľudí, ako aj právneho poriadku, verejnej morálky a zdravia. Každé obmedzenie práv a slobôd musí byť primerané povahe potreby obmedzení v každom jednotlivom prípade. Naproti tomu rozhodnutie o obmedzeniach ústavných práv a slobôd v núdzovom stave prijíma chorvátsky parlament (*Hrvatski sabor*) dvojtretinovou väčšinou všetkých poslancov a, ak sa parlament nemôže na návrh vlády zísť, prezident republiky s podpisom predsedu vlády. Rozsah týchto obmedzení musí zodpovedať povahe nebezpečenstva a nesmie viesť k diskriminačným ustanoveniam založeným na rase, farbe pleti, pohlaví, jazyku, náboženstve a národnom alebo sociálnom pozadí. Musia sa dodržiavať ustanovenia ústavy týkajúce sa života, zákazu mučenia, krutého alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, trestných činov a trestov a slobody myslenia, svedomia a náboženstva.

Hlavné opatrenia prijaté na riešenie pandémie koronavírusu

Pri riešení otázky koronavírusu sa chorvátska vláda rozhodla neaktivovať ústavný rámec pre núdzové situácie, namiesto toho sa spoliehala na [existujúci právny rámec](#) pre civilnú ochranu a prevenciu pred infekčnými chorobami, aj keď s určitými zmenami a doplneniami. Pre úpravu právneho rámca boli obzvlášť dôležité dve zmeny. Do zákona o systéme civilnej ochrany bolo [zavedené](#) nové ustanovenie, čl. 22a (OG [82/15](#), [118/18](#), [31/2020](#)), ktoré sa potom použilo ako právny základ pre prijímanie rozhodnutí. V tomto článku sa uvádza, že v prípade osobitných okolností, ktoré zahŕňajú udalosť alebo stav, ktorý sa nedá predvídať a ktorý okrem iného ohrozuje život a zdravie občanov, môže prijímať rozhodnutia a pokyny Úrad civilnej ochrany (*Stožer civilne zaštite*), ktoré implementujú miestne a regionálne jednotky civilnej ochrany. Bolo tiež potrebné [zmeniť a doplniť](#) zákon o ochrane pred infekčnými chorobami ([79/2007](#), [113/2008](#), [43/2009](#), [130/2017](#), [114/2018](#), [47/2020](#)), ktorý predvída, ktoré epidemiologické opatrenia je potrebné prijať počas epidémie, keďže pred zmenou zákon umožňoval ministrom zdravotníctva konať na základe návrhov chorvátskeho Inštitútu verejného zdravia, a nie Úradu civilnej ochrany. Táto zmena umožnila úradu prijať pod dohľadom vlády opatrenia s ministerstvom zdravotníctva a s chorváckym Inštitútom verejného zdravia.

Chorvátska vláda [poverila](#) 20. februára 2020 Úrad civilnej ochrany na koordináciu všetkých služieb boja proti koronavírusu a 11. marca [vyhlásil](#) minister zdravotníctva v Chorvátsku epidémiu. Pozastavenie vyučovania na školách a univerzitách, ako aj zatvorenie materských škôl bolo účinné od 16. marca 2020. Dňa 19. marca 2020 boli zavedené [opatrenia](#) Úradu pre civilnú ochranu, ktoré mali zabrániť šíreniu nákazy koronavírusom. Spočiatku boli platné 30 dní. Tieto opatrenia [zrušili](#) verejné a náboženské zhromaždenia a športové podujatia a zatvorili reštaurácie a kaviarne, obchody okrem predajní potravín a lekární, športové a rekreačné strediská. Taktiež bolo zavedené dočasné zatvorenie [hraničných priechodov](#), až na niektoré výnimky. Úrad 21. marca 2020 obmedzil čas strávený na [verejných priestranstvách](#) a od 22. marca bola dočasne pozastavená [hromadná doprava](#). Dňa 23. marca 2020 úrad [zakázal](#) ľuďom opustiť miesto pobytu. Navrhované zmeny v zákone o elektronickej komunikácii (OG [73/2008](#), [90/2011](#), [133/2012](#), [80/2013](#), [71/2014](#), [72/2017](#)), ktoré majú orgánom uľahčiť prístup k údajom o polohe osôb v domácej izolácii, parlament neprijal kvôli obavám o základné práva. Úrad 18. apríla 2020 [predĺžil](#) svoje rozhodnutie obmedziť verejné zhromaždenia do 4. mája 2020, po tomto dátume sa všetky opatrenia zmiernili v [troch](#) fázach. V súčasnosti zostávajú iba minimálne epidemiologické opatrenia.

Parlamentná kontrola nad mimoriadnymi opatreniami

Chorvátska ústava neposkytuje vláde ani prezidentovi republiky žiadne mimoriadne právomoci, ktoré by [presahovali](#) ich bežný mandát, pokiaľ je parlament schopný zasadať. Keďže sa parlament rozhodol nespoliehať sa na ústavný rámec núdzového stavu, nemal ani žiadny osobitný mandát na výkon kontroly nad vládnymi opatreniami. Úloha parlamentu bola napriek tomu rozhodujúca pri prijímaní legislatívnych zmien a doplnení potrebných na zabezpečenie komplexného právneho základu pre tieto opatrenia. Pozmeňujúce a doplňujúce návrhy boli prijaté v rámci riadneho legislatívneho postupu. Tento postup sa nezaobišiel bez [kritikov](#), ktorí považovali dvojtretinovú väčšinu všeobecne použiteľnú v parlamente v núdzových situáciách za nevyhnutnú na legitimovanie obmedzení ústavných práv a slobôd spôsobených opatreniami na boj proti vírusu. Novela zákona o systéme civilnej ochrany bola prijatá parlamentom jeden deň pred prijatím opatrení a bola [okrem iného kritizovaná](#) za svoj rozsah, pretože by dala orgánu civilnej ochrany nejasný mandát. Nevyhnutná zmena zákona o ochrane pred infekčnými chorobami, ktorá by dávala Úradu civilnej ochrany mandát na vydávanie epidemiologických opatrení, ktoré vydal, bola prijatá [17. apríla 2020](#), takmer mesiac po zavedení opatrení (a je predmetom [diskusí](#)).

DÁNSKO

Ústavný rámec pre núdzové situácie

Dánska ústava [Grundloven](#) sa [konkrétne neodvoláva](#) na vyhlásenie „núdzového stavu“ ako takého. Oddiel 23 však udeľuje kráľovi (t. j. vláde) osobitné právomoci prijímať opatrenia v prípade, že parlament nebude vedieť zasadať (*Folketinget*). V takom prípade môže kráľ vydať dočasné zákony, ktoré však nesmú byť v rozpore s ústavou. Po opätovnom zhromaždení parlamentu musia byť tieto dočasné zákony predložené na schválenie alebo zamietnutie, o čom sa rozhoduje jednoduchou väčšinou poslancov. Aj keď ústava nedefinuje núdzové situácie, čl. 23 sa môže použiť, ak parlament nie je schopný zasadať napríklad kvôli vojne alebo prírodným katastrofám, ale mohlo by to byť aj kvôli všeobecným voľbám. Jediný zákon, ktorý nemožno prijať ako dočasný zákon, je zákon o financiách (§ 46). Podľa ústavy (oddiel 41) musí

prejsť zákon troma čítaniami v parlamente pred tým, než bude prijatý. Tretie čítanie sa uskutoční najskôr 30 dní po jeho predstavení (pozri tiež kapitolu IV, § 13 [rokovacieho poriadku](#) dánskeho parlamentu). O možnosti pridať ustanovenie o núdzovom stave sa [diskutovalo](#) pri prijímaní ústavy, nakoniec sa však rozhodlo, že opierať sa bude o nepísaný ústavný princíp nevyhnutnosti, ktorý je založený na dvoch mechanizmoch. Ide o nepísaný princíp nevyhnutnosti, ktorý by vláde umožnil prijať nevyhnutné opatrenia na zabezpečenie jej fungovania a prežitia; a poskytovanie právnych mandátov odborníkom. Prijaté opatrenia musia byť primerané konkrétnej potrebe a založené na odborných znalostiach.

Hlavné opatrenia prijaté na riešenie pandémie koronavírusu

Manažment epidémií je regulovaný zákonom o opatreniach proti infekčným a iným prenosným chorobám ([Epidemiloven](#), zákon o epidémii). [Pred](#) vypuknutím Covid-19 tento zákon delegoval rozsiahle právomoci na päť regionálnych komisií pre epidémiu. Medzi právomoci komisií, ktoré sa skladajú zo zástupcov polície, orgánov núdzového manažmentu, orgánov zdravotníctva a miestnych politikov, patrí obmedzovanie verejných zhromaždení, karanténa jednotlivcov alebo skupín, otázka povinných vakcín a uzatváranie miest. Tvárou v tvár prepuknutiu epidémie Covid-19 vláda navrhla niekoľko zmien a doplnení zákona o epidémii, pri ktorých sa značné právomoci preniesli z regionálnych komisií na vládu, najmä na ministra zdravotníctva. Podľa Agentúry EÚ pre základné práva môžu mať opatrenia zavedené v Dánsku potenciálny [dopad](#) na ústavné práva priznané ústavnými oddielmi 71 (zákaz obmedzovania slobody) a 79 (sloboda zhromažďovania), ako aj na práva priznané Európskym dohovorom o ľudských právach, napríklad čl. 5 (pozbanie osobnej slobody), čl. 8 (právo na rodinný a súkromný život) a čl. 11 (sloboda zhromažďovania).

Parlamentná kontrola nad mimoriadnymi opatreniami

V polovici marca [nariadil](#) predseda vlády zatvorenie štátnych škôl, univerzít, jaslí a škôlok. Všetci štátni zamestnanci, ktorí nepracujú v „rozhodujúcich funkciách“, boli poslaní domov. Práce sa museli, pokiaľ to bolo možné, vykonávať z domu. Dňa 11. marca 2020 [spustili](#) dánske súdy núdzový výstražný systém na riešenie kritických prípadov, za stáleho dodržiavania zatvorenia verejného sektora a preventívnych zdravotných opatrení. Kritické prípady sa posudzujú v spolupráci s niekoľkými predsedajúcimi sudcami a orgánom pre správu súdov. Minister zdravotníctva 12. marca navrhol [novelu](#) zákona o epidémii, ktorá má potlačiť ohniská nákazy. Parlament prijal zákon (L133), ktorý vstúpil do platnosti 17. marca 2020. Umožnil ministrom zdravotníctva nariadiť izoláciu osôb podozrivých z nákazy, zakázať a ďalej obmedziť zhromaždenia a podujatia pre viac ako 100 osôb, ako aj regulovať prístup alebo obmedzenia dopravných prostriedkov. Zákon bude zrušený 1. marca 2021 v súlade s doložkou o platnosti pripojenou k uvedenému aktu. Dňa 13. marca 2020 sa existujúce dočasné hraničné kontroly rozšírili na všetky dánske hranice. Predseda vlády 17. marca 2020 oznámil ďalšie [obmedzenia](#) vrátane dočasného zákazu organizovania alebo účasti na (vnútorných a vonkajších) zhromaždeniach pre viac ako 10 ľudí. Vláda a parlament sa 7. apríla 2020 dohodli na pláne postupného znovuo tvorenia krajiny od 15. apríla 2020.

FÍNSKO

Ústavný rámec pre núdzové situácie

Podľa [čl. 23 ústavy \(731/1999\)](#) v znení zákona č. 1112/2011) dočasné obmedzenia základných práv, ktoré sú zlučiteľné s medzinárodnými záväzkami Fínska v oblasti ľudských práv a ktoré sa považujú za potrebné v prípade ozbrojeného útoku proti Fínsku alebo počas iných **núdzových situácií** definovaných zákonom, ktoré predstavujú vážnu hrozbu pre národ, môžu byť prijaté zákonom alebo vládnym nariadením vydaným na základe zákonného oprávnenia z konkrétneho dôvodu a s presne stanoveným ohraničením pôsobnosti. Dôvody na dočasné obmedzenia sa ustanovia vždy zákonom. V čl. 23 sa tiež uvádza, že vládne nariadenia týkajúce sa dočasných obmedzení musia byť bezodkladne predložené na posúdenie parlamentu a parlament môže rozhodnúť, či sú v platné. Ústavný rámec pre núdzové situácie navyše tvoria [zákon o vojnovom stave \(1083/1991\)](#) a [zákon o mimoriadnych právomociach \(1552/2011\)](#). Účelom zákona o mimoriadnych právomociach je zabezpečiť živobytie obyvateľstva a národné hospodárstvo, zachovať právny poriadok a základné a ľudské práva a zabezpečiť územnú celistvosť a nezávislosť Fínska v núdzových podmienkach. Zákon o mimoriadnych právomociach definuje rôzne núdzové situácie a dáva vláde právomoc dočasne vydávať núdzové dekréty (maximálna dĺžka platnosti je šesť mesiacov; tri mesiace v prípade dekrétov, ktoré nadobúdajú účinnosť okamžite). Parlament rozhodne, či sa tieto dekréty prijímú alebo zrušia. Podmienkou uplatnenia zákona o mimoriadnych právomociach je, aby vláda v koordinácii s prezidentom republiky vyhlásila, že v krajine existuje núdzový stav. Podľa zákona o vojnovom stave možno v núdzových situáciách prijať opatrenia týkajúce sa obrany štátu a národnej bezpečnosti s cieľom zabezpečiť národnú nezávislosť, právo a poriadok. Tento zákon sa uplatňuje, ak právomoci ustanovené v zákone o mimoriadnych právomociach nie sú dostatočné. Vojnový stav sa vyhlasuje prezidentským dekrétom na obdobie troch mesiacov, ktoré sa môže predĺžiť najviac na jeden rok. Parlament rozhodne, či je v platnosti.

Hlavné opatrenia prijaté na riešenie pandémie koronavírusu

Vláda 16. marca 2020 vyhlásila spolu s prezidentom republiky [núdzový stav](#) z dôvodu prepuknutia koronavírusu.¹ S cieľom zabrániť šíreniu koronavírusu, chrániť obyvateľstvo, najmä rizikové skupiny, a zabezpečiť kapacitu systému zdravotnej starostlivosti a fungovanie spoločnosti a hospodárstva, boli prijaté rôzne opatrenia v súlade so zákonom o mimoriadnych právomociach a tiež s inými zákonmi, konkrétne so [zákonom o prenosných chorobách \(1227/2016\)](#), ako aj ďalšími príslušnými právnymi predpismi. Vláda vydala [dekréty](#) vrátane predĺženia doby platnosti dekrétov podľa zákona o mimoriadnych právomociach, týkajúce sa fungovania zložiek zdravotnej starostlivosti a sociálnej starostlivosti ([§ 86](#)); obmedzenia predaja liekov, tovaru a služieb používaných v zdravotníctve ([§ 87](#)); služieb zdravotnej starostlivosti a sociálnej starostlivosti a ochrany zdravia ([§ 88](#)); výnimiek z podmienok pracovnoprávných vzťahov a prepúšťania ([§ 93 – 94](#)); povinnosti pracovať (oddiel 95 a nasl.) a zatvorenia škôl a iných vzdelávacích inštitúcií ([§ 109](#))². Vláda tiež obmedzila pohyb osôb medzi regiónom Uusimaa a ostatnými časťami krajiny v období od 28. marca do 15. apríla 2020 ([§ 118](#)). Do 31. mája boli zatvorené aj reštaurácie, kaviarne a bary, s výnimkou služieb odvozu a doručenia (zákon [153/2020](#) prijatý priamo podľa čl. 23 ústavy). Vláda prijala [ďalšie rozhodnutia a odporúčania](#) týkajúce sa napríklad sociálneho distancovania, obmedzení cezhraničnej dopravy a cestovania do zahraničia, zatvorenia športových zariadení a kultúrnych podnikov, zákazov verejných zhromaždení viac ako desiatich osôb a zákazu hromadných akcií,

zákazu návštevy domovov dôchodcov a podmienok podobných karanténe pre osoby staršie ako 70 rokov (v maximálnej nožnej miere). Vláda sa 6. mája rozhodla prejsť od rozsiahlych opatrení k „[hybridnej stratégii](#)“. Zatiaľ čo niektoré zostávajú v platnosti, začalo sa postupné rušenie obmedzení. Napríklad od 14. mája bolo obnovené školské a predškolské vzdelávanie a začalo sa s rušením obmedzení cezhraničnej dopravy. Od [1. júna](#) sú povolené zhromaždenia do 50 osôb a [znovu otvorené](#) verejné priestory (napr. múzeá, športové zariadenia). Reštaurácie, kaviarne a bary boli znovu otvorené s dočasnými obmedzeniami súvisiacimi s požiadavkami na hygienické a spoločenské dištancovanie a s obmedzením počtu stoličiek pre zákazníkov a otváracích a licenčných hodín. [Vláda](#) prijala rozhodnutia o finančnej podpore [podnikov](#) a cieľom [dodatčných návrhov rozpočtu](#) na rok 2020 je stimulovať ekonomiku a uľahčiť situáciu podnikateľom. Fínska vláda sa 15. júna 2020 [rozhodla](#) zrušiť núdzový stav od 16. júna a riadiť epidémiu Covid-19 pomocou riadnych právomocí.

Parlamentná kontrola nad mimoriadnymi opatreniami

Ako je ustanovené v [zákone o mimoriadnych právomociach](#) (1552/2011), vládne mimoriadne nariadenia týkajúce sa dočasných obmedzení musia byť bezodkladne predložené na posúdenie parlamentu a pri preskúmaní parlament rozhodne, či sú platné. [Stály ústavnoprávny výbor parlamentu](#) skúma ústavnosť a súlad mimoriadnych nariadení so základnými právami. Pri preskúmaní vládnych nariadení [výbor upozornil](#) na nedostatky v súvislosti s niektorými nariadeniami, ako je potreba mať viac informácií o nevyhnutnosti opatrení, hodnotenie ich vplyvu a alternatívnych opatrení, ako aj náležité vydávanie rôznych druhov mimoriadnych dekrétov. Parlament všeobecne zdôrazňuje svoje právo na informácie v súlade s [čl. 47 ústavy](#).

LUXEMBURSKO

Ústavný rámec pre núdzové situácie

Pojem núdzového stavu a sprievodné právne nástroje sú v Luxemburgu dobre známe a postupne sa [vyvíjali](#). Ešte pred zavedením ustanovenia do ústavy na začiatku 20. storočia, mohla výkonná moc prijať mimoriadne opatrenia na základe zákona o núdzovom stave. Uvádza sa, že luxemburská vláda pred rokom 1935 prijala okolo 618 mimoriadnych opatrení. V tom čase sa na tom parlament takmer vôbec nezúčastňoval, pretože jedinou povinnosťou vlády bolo parlament informovať. Po teroristických útokoch v USA v septembri 2001 sa začali politické diskusie s cieľom definovať a vylepšiť právny rámec pre núdzové situácie. V roku 2004 to viedlo k [zmene](#) ústavy z roku [1868](#). Článok 32 ods. 4, ako ho dnes poznáme, je však výsledkom následnej novelizácie, ktorá prebehla po teroristických útokoch vo Francúzsku v roku 2015. Presnejšie povedané, súčasná ústava Luxemburska stále neupravuje „núdzový stav“, pretože čl. 32 ods. 4 udeľuje veľkovojevodovi iba osobitné regulačné právomoci v prípade vážnej medzinárodnej krízy a iných naliehavých situácií. Podobne ako v Belgicku, kde ústava ustanovuje pridelenie „[osobitných právomocí](#)“ kráľovi, a v Taliansku, kde čl. 77 [ústavy](#) uvádza, že v mimoriadnych naliehavých a nevyhnutných prípadoch môže mať vláda legislatívnu právomoc a vydávať „dekrétové zákony“.

Podľa čl. 32 ods. 4 môže veľkovojevoda prijať regulačné opatrenia, ktoré sa môžu odchyliť od platných zákonov „v prípade medzinárodnej krízy, skutočného ohrozenia života celého obyvateľstva alebo jeho časti alebo bezprostredného nebezpečenstva vyplývajúceho z vážnych útokov na verejnú bezpečnosť“. Núdzové právomoci nie sú výkonnej moci udelené vo vákuu, sú skutočne ohraničené hmotnými zárukami. Núdzové opatrenia musia byť nevyhnutné,

primerané a úmerné sledovaným cieľom, nemôžu sa odchyľovať od ústavy, aj keď sa môžu odchyliť od platných právnych predpisov, a možno ich prijať iba v prípade, že parlament nemôže v dôsledku núdze prijať náležité právne predpisy. V tom istom článku sa uvádza, že „krízový stav“ (*état de crise*) nemôže trvať dlhšie ako 10 dní bez schválenia zákonom v parlamente a nesmie trvať dlhšie ako tri mesiace, aj keď je povolený zákonom. Všetky veľkovojskové nariadenia (*règlements grand-ducaux*) sú platné iba počas krízového stavu ako takého (doložka o platnosti). [Pôsobnosť](#) čl. 32 ods. 4 sa obmedzuje na prijímanie opatrení, ktoré za normálnych okolností nemožno prijať „riadnym“ legislatívnym postupom a ktoré sa musia výlučne týkať krízovej situácie. Časový faktor je preto kľúčovým prvkom pri rozhodovaní, či sa uchýliť k tomuto článku alebo nie.

Hlavné opatrenia prijaté na riešenie pandémie koronavírusu

Dňa 16. marca 2020 sa [ministerským dekrétom](#) zaviedlo [niekoľko obmedzení](#) voľného pohybu osôb, ako aj obmedzení hospodárskych činností. Zachovali sa iba činnosti považované za „nevyhnutné“, ako napríklad zdravotníctvo, zásobovanie energiou, výroba a dodávka potravín, hromadná doprava alebo odvoz odpadu. Dekrét tiež posilnil policajné hliadky, zaviedol opatrenia pre sociálny dištanc a umožnil pokuty pre tých, ktorí nové opatrenia nerešpektovali. Právnym základom tohto dekrétu bol zákon o opatreniach proti šíreniu [nákazlivých chorôb](#) z roku 1885, ktorého čl. 1 oprávňuje ministra zdravotníctva prijať v prípade epidémie potrebné dekréty (*arrêtés*). O dva dni neskôr, 18. marca 2020, veľkovojskova [nariadením](#) (*Règlement grand-ducal*) vyhlásil krízový stav na základe článku 32 ods. 4 ústavy, ktoré potvrdilo reštriktívne opatrenia a okrem iného obmedzilo na jeden mesiac vstup štátnych príslušníkov tretích krajín na územie Luxemburska [s výnimkou občanov EÚ, britských občanov a krajín pridružených k schengenskému priestoru (čl. 14)]. Na druhej strane, štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí už boli v Luxemburgu, boli poskytnuté priaznivejšie podmienky. Napríklad obdobie platnosti víz, prechodných povolení na pobyt alebo povolení na pobyt, ktoré mali vypršať v marci 2020, sa predĺžilo na obdobie krízového stavu. Status jednotlivcov, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu a/alebo dočasnú ochranu, sa tiež predĺžil počas trvania krízového stavu (čl. 13). Nakoniec, 24. marca, ako to vyžaduje čl. 32 ods.4 ústavy, parlament [zákonom](#) predĺžil krízový stav deklarovaný veľkovojskovým nariadením na tri mesiace. Zákon bol prijatý podľa [čl. 114](#) ods. 2 ústavy a v tomto konkrétnom prípade bol prijatý [jednomyseľne](#).

Parlamentná kontrola nad mimoriadnymi opatreniami

V čl. 32 ods. 4 sa stanovuje, že parlament nemôže byť rozpustený počas krízového stavu. O predĺžení krízového stavu nad desať dní môže rozhodnúť iba parlament, ktorý hlasuje podľa čl. 114 ods. 2 ústavy (prijatie dvojtretinovou kvalifikovanou väčšinou hlasov – 40 hlasov zo 60). Parlament môže krízový stav kedykoľvek pozastaviť alebo odvolať. Správa ústavnoprávneho výboru z 20. marca [opätovne potvrdila](#), že „parlament si udržuje po celú dobu krízového stavu všetky svoje právomoci“. V roku 2017 ten istý výbor pri príležitosti novely čl. 32 ods. 4 jasne uviedol, že hoci je dôležité zabezpečiť rýchlu reakciu výkonnej moci v núdzových prípadoch, je tiež nevyhnutné zaručiť, aby legislatívna oblasť v plnom rozsahu uchopila svoje ústavné výsady (porovnaj dok. parl. 6938/10). Pri tej istej príležitosti Štátna rada (*Conseil d'Etat*) pripomenula, že parlament si zachováva svoje legislatívne výsady, a teda môže kedykoľvek prijímať právne predpisy v záležitostiach, na ktoré sa vzťahuje nariadenie prijaté podľa čl. 32 ods. 4, a to aj počas krízy.

HOLANDSKO

Ústavný rámec pre núdzové situácie

Článok 103 [holandskej ústavy](#) spolu so [zákonom o koordinácii pre mimoriadne okolnosti](#) z roku 1996 ustanovujú, že vláda môže kráľovským dekrétom a na návrh predsedu vlády vyhlásiť „**obmedzený núdzový stav**“ alebo „**všeobecný núdzový stav**“, „ak si to v záujme zachovania vonkajšej alebo vnútornej bezpečnosti vyžadujú mimoriadne okolnosti“. Kráľovský dekrét, ktorý vyhlasuje (obmedzený alebo všeobecný) núdzový stav, sa okamžite oznámi parlamentu (*States-General*), ktorý na spoločnom zasadnutí oboch komôr okamžite a nepretržite prediskutuje pokračovanie (a účinnosť) opatrení, ktoré vstúpili do platnosti. Dekrét vyhlasujúci núdzový stav otvára právomoc aktivovať – opäť kráľovským dekrétom – na celom území krajiny alebo jeho časti osobitné „núdzové opatrenia“ obsiahnuté v riadnych zákonoch alebo osobitných „núdzových zákonoch“ uvedených v zozname A (obmedzený núdzový) a B (všeobecný núdzový stav) zákona o koordinácii. Núdzový stav môže výnimočne obmedziť právomoci decentralizovaných výkonných orgánov, ako sú provincie, obce, niektoré ďalšie verejné orgány a vodné úrady (*waterschappen*), ako aj niektoré ľudské práva a základné slobody (uvedené v čl. [103 ods. 2](#) ústava). Všetky núdzové zákony uvedené v zozname A a B zákona o koordinácii navyše obsahujú štandardné ustanovenie umožňujúce aktiváciu – opäť kráľovským dekrétom – jedného alebo viacerých núdzových ustanovení príslušného zákona bez vyhlásenia núdzového stavu („samostatná aktivácia“). Vláda potom musí okamžite predložiť zákon na schválenie parlamentu, aby núdzové ustanovenia zostali v platnosti. Týmto spôsobom môže byť núdzový zákon, akým je aj [zákon o mimoriadnych právomociach](#) civilných orgánov, ktorý hrá kľúčovú úlohu pri udeľovaní právomocí ministromi spravodlivosti a ministromi obrany pri udržiavaní práva, poriadku a verejnej bezpečnosti, aktivovaný aj bez prísneho núdzového režimu.

Hlavné opatrenia prijaté na riešenie pandémie koronavírusu

V reakcii na pandémiu Covid-19 holandská vláda nevyhlásila núdzový stav ani zvlášť neaktivovala nijaké núdzové opatrenia. Existujúce právne predpisy a nariadenia [poskytovali](#) dostatočné právomoci na riešenie krízy. Centrálnym legislatívnym nástrojom používaným pri kontrole a prevencii vírusu Covid-19 je [zákon o verejnom zdraví](#) (PHA), ktorý ustanovuje karanténne opatrenia, jasné rozdelenie úloh a právomocí medzi ústrednú a miestnu vládu a klasifikuje infekčné choroby do kategórií: A, B1, B2 a C na základe rozsahu, v akom možno uložiť povinné opatrenia³ na ochranu obyvateľstva. Kategória A zahŕňa koronavírus⁴ [PHA, čl. 1 písm. e)]. Za asistencie špeciálneho [tímu](#) z Národného ústavu pre verejné zdravie a životné prostredie (RIVM) minister zdravotníctva, sociálnych vecí a športu, ktorý preberá vedenie v oblasti kontroly infekčných chorôb kategórie A (čl. 7 ods. 1 PHA) – poučil miestne orgány o opatreniach, ktoré treba prijať proti šíreniu vírusu. Na základe čl. 6 ods. 4 PHA sú predsedovia 25 bezpečnostných regiónov zodpovední za vykonávanie a presadzovanie kontrolných opatrení. Okrem toho vzhľadom na rozsah krízy [zákon o bezpečnostných regiónoch](#) (§ 39 ods. 1) priznáva predsedom bezpečnostných regiónov právomoc prijímať prostredníctvom (záväzných) mimoriadnych nariadení opatrenia na udržiavanie verejného poriadku a bezpečnosti, na ktoré má za bežných okolností právomoc starosta. Na tomto základe boli zavedené rôzne obmedzenia, počnúc zdravotným [poradenstvom](#), zákazom veľkých udalostí, výzvou čo najviac pracovať z domu alebo rozložením pracovnej doby na celý deň, až po [zatvorenie](#) škôl a škôlok, ako aj sektoru stravovania, „inteligentný lockdown“

[s reštriktívnejšími opatreniami](#) a pokutami za nedodržovanie predpisov, [predĺženie](#) a v niektorých ohľadoch zmiernenie opatrení do 28. apríla 2020, a opäť do [20. mája](#). V týždni pred 20. májom sa vláda rozhodla ďalšie opatrenia zmierniť (napr. väčšina kontaktných povolaní môže pôsobiť od 11. mája 2020; škôlky a základné školy sú otvorené od 11. mája). S pokračujúcou krízou sa však vynára otázka, či mimoriadne nariadenia stále poskytujú vhodný [právny základ](#) pre formovanie a presadzovanie „jeden a polmetrovej spoločnosti“. Na túto tému bolo publikovaných niekoľko právnych úvah, ktoré sa okrem iného dotýkajú možného [protiústavného charakteru](#) opatrení stanovených v mimoriadnych nariadeniach, [donucovacích právomocí](#) a [zodpovednosti](#), ako aj [nedostatku demokratickej kontroly](#). Vláda preto pripravuje [dočasný zákon](#), ktorý by mal nahradiť mimoriadne nariadenia a poskytnúť opatreniam proti šíreniu koronavírusu pevnejší právny a demokratický základ.

Parlamentná kontrola nad mimoriadnymi opatreniami

Počas celej krízy Covid-19 sa Snemovňa reprezentantov [naďalej](#) pravidelne stretávala – aj keď v obmedzenej podobe – s cieľom [diskutovať](#) o protiepidemických opatreniach vlády, hlasovať o predložených návrhoch a dostávať informácie od odborníkov z Národného ústavu pre verejné zdravie. Parlamentná kontrola mala ďalej formu [písomných otázok](#) adresovaných zodpovedným ministrom a hlasovania o dočasných (mimoriadnych) zákonoch predložených vládou, najmä zákonoch na uľahčenie fungovania decentralizovaných orgánov ([zákon o digitálnom rokovaní](#)) a súdnictva a verejnej správy (zákon o Covid-19 [spravodlivosti a bezpečnosti](#)) počas krízy. Schôdze výborov pre konkrétne témy sa obnovili v polovici apríla 2020. Parlament tiež nedávno požiadal Štátnu radu o [posudok](#) k ústavným aspektom prijatých a plánovaných opatrení proti koronavírusu. Senát sa [prestal](#) fyzicky schádzať úplne. Napriek platným právnym predpisom [niektorí](#) tvrdia, že holandský parlament vykonával len „veľmi [mierny dohľad](#)“.

PORTUGALSKO

Ústavný rámec pre núdzové situácie

V Portugalsku ústavný rámec zaručuje dodržiavanie základných práv počas núdzových situácií, a to, že výkonná a zákonodarná moc konajú v zhode. Podľa čl. 18 ods. 2 portugalskej [ústavy](#) z roku 1976 môžu byť určité práva a záruky obmedzené zákonom, ale musia sa dodržiavať mnohé limity. Ostatné práva nemôžu byť nikdy derogované alebo inak dotknuté, napríklad právo na život, osobnú integritu, občianstvo, zákaz retroaktivity trestného práva, sloboda svedomia (čl. 2 [organického zákona č. 44/86](#))⁵. V čl. 19 ústavy sa ďalej uvádza, že tak môžu urobiť iba [orgány](#), ktoré vykonávajú exekučnú moc v prípade, ak by bol nad časťou územia Portugalska vyhlásený „stav obliehania“ (*estado de sítio*) alebo „stav núdze“ (*estado de emergência*). Prvý menovaný stav možno vyhlásiť iba v prípadoch „skutočnej alebo bezprostrednej agresie zahraničných síl, vážneho ohrozenia alebo narušenia demokratického ústavného poriadku alebo verejnej katastrofy“. Núdzový stav možno vyhlásiť, keď sa podmienky javia ako menej závažné (*menor gravidade*), a teda derogácia práv ovplyvní iba niektoré práva a slobody (čl. 19 ods. 2 a 19 ods. 3).

Ústava sa počas stavu núdze alebo obliehania nemôže meniť (čl. 289). Ani ich vyhlásenie sa nekoná vo vákuu, musia sa skutočne dodržať niektoré podstatné záruky, napríklad zásada proporcionality. Vyhlásenie musí obsahovať niektoré prvky, ako napríklad územnú platnosť, trvanie a práva, ktorých výkon je obmedzený alebo pozastavený (čl. [15 organického zákona](#)

[č. 44/86](#)). Rozsah a trvanie sa navyše obmedzia na to, čo je nevyhnutne potrebné na rýchle obnovenie ústavnej „normálnosti“. Stav obliehania alebo núdzový stav nemôžu trvať dlhšie ako 15 dní, pokiaľ sa neobnovia na jedno alebo viac období, v tej iste lehote (čl. 5 [organického zákona č. 44/86](#)). Stav obliehania musí byť vždy, keď je to možné, nahradený núdzovým stavom. Hoci sú oba tieto stavy vyhlásené prezidentským dekrétom (čl. 134), prezident sa musí poradiť s vládou a požiadať o záväzné schválenie parlamentom (Assembleia da República) (čl. 138) vo forme [uznesenia](#). Ak by bolo nemožné, aby parlament zasadal, predpokladá sa alternatívny postup.

Hlavné opatrenia prijaté na riešenie pandémie koronavírusu

Dňa 18. marca 2020 zhromaždenie parlamentu [splnomocnilo](#) portugalského prezidenta na [vyhlásenie núdzového stavu](#) na základe existencie verejnej katastrofy s odvolaním sa na vyhlásenie pandémie Covid-19 [Svetovou zdravotníckou organizáciou](#). Na základe dekrétu prezidenta č. [14-A/2020](#), ktorým sa vôbec prvýkrát započal núdzový stav na základe verejnej katastrofy, vláda 20. marca 2020 schválila dekrét č. [2-A/2020](#) ([opravený](#) v ten istý deň), ktorým sa rozšíril núdzový stav na celé štátne územie od polnoci 22. marca 2020. Niektoré [opatrenia](#) na prípravu na veľké vypuknutie šírenia vírusu boli zavedené pred formálnym vyhlásením (napr. posilnenie zdravotníckych zariadení a obmedzenie cestovania). Prezidentský dekrét (čl. 4) ustanovil možnosť zaviesť nevyhnutné obmedzenia týkajúce sa práva na pohyb a bývanie a práva na výkon hospodárskych činností. Zaviedla sa tiež možnosť obmedziť práva pracovníkov, napríklad právo na štrajk, ako aj hygienické kontroly osôb a tovaru prichádzajúcich na portugalské územie. [Vládnym dekrétom](#) sa implementoval pôvodný prezidentský dekrét a bližšie sa v ňom uviedli pravidlá izolácie, okrem iného pre infikované osoby, zaviedla sa povinná práca z domu, kedykoľvek je to možné, a objasnilo sa, ktoré obchodné, športové a kultúrne inštitúcie sa majú zatvoriť a ktoré môžu zostať otvorené.⁶ [Uvádza sa](#), že prezidentskému rozhodnutiu o vyhlásení núdzového stavu predchádzala politická [diskusia](#) o nevyhnutnosti urobiť toto vyhlásenie a následne bolo [spochybnené](#), pretože sa okrem iného týkalo práv (napr. vycestovanie, štrajk, sloboda zhromažďovania), o ktorých sa zvyčajne rozhoduje právnymi aktami parlamentu, a to aj v prípade núdzového stavu. Dňa 2. apríla parlament [splnomocnil](#) prezidenta na [obnovenie](#) núdzového stavu do 17. apríla, potom bolo [schválené](#) druhé obnovenie, ktoré bolo [vyhlásené](#) do 2. mája. Od 4. mája sa Portugalsko pustilo do [plánu rušenia ochranných opatrení](#).

Parlamentná kontrola nad mimoriadnymi opatreniami

Parlament má výlučnú právomoc vydávať právne predpisy v otázkach, ktoré upravujú stav obliehania a núdzový stav (čl. 164 ústavy). Dohliada na uplatňovanie vyhlásenia stavu obliehania alebo núdzového stavu (čl. 162) a počas týchto mimoriadnych období ho nemožno rozpustiť (čl. 172). Podľa [organického zákona č. 44/86](#) je síce za vykonanie vyhlásenia zodpovedná vláda, tá však musí informovať prezidenta republiky a parlament. Vláda musí navyše najneskôr do 15 dní po ukončení stavu obliehania alebo núdzového stavu predložiť parlamentu podrobnú správu o prijatých opatreniach. Parlament bude hlasovať o uznesení založenom na tejto konkrétnej správe, ako aj na akýchkoľvek ďalších informáciách a dokumentoch, ktoré bude považovať za potrebné. Zatiaľ čo ústavný rámec núdzového stavu predpokladá hmotné záruky spojené so zásahmi a súhlasom prezidenta, vlády a parlamentu, [niektorí](#) poukazujú na to, že procesné problémy môžu brániť parlamentu plniť jeho úlohy.

Napríklad znížený počet stretnutí môže de facto zvýšiť funkciu výkonnej moci na úkor legislatívy.

ŠVÉDSKO

Ústavný rámec pre núdzové situácie

Základné princípy švédskej demokracie sú vyhlásené v [zákone o forme vlády](#) (Regeringsformen), ktorý je jedným zo štyroch základných zákonov [švédskej ústavy](#). Zákon o forme vlády sa osobitne nezmieňuje o „stave núdze“. Kapitola 15 však obsahuje právny rámec pre prerozdelenie zákonodarnej moci počas vojny alebo vojnového nebezpečenstva. Počas vojny je vláda povinná plniť povinnosti švédskeho parlamentu (*Riksdag*) v rozsahu nevyhnutnom na ochranu štátu a ukončenie vojny, ak parlament alebo vojnová delegácia nie sú schopné plniť svoje povinnosti (zákon o forme vlády kapitola 15 čl. 5). V čase mieru je vláda povinná riadiť civilné krízy, ako napríklad šírenie infekcií typu Covid-19, v medziach ústavného rámca. Iba parlament môže dočasne obmedziť ústavou chránený voľný pohyb jednotlivcov, pričom na zavedenie týchto obmedzení je nevyhnutná 5/6 väčšina prítomných hlasujúcich. Návrh zákona, ako je tento, sa však odloží, ibaže ho parlament odmietne, najmenej na dobu 12 mesiacov, ak ho navrhne najmenej desať členov. Sloboda zhromažďovania môže byť v súlade s kapitolou 2 čl. 24 zákona o forme vlády obmedzená z cieľom zamedziť šíreniu epidémie. Zákon o forme vlády tiež umožňuje rýchlejší a pružnejší legislatívny proces, ktorý môže byť užitočný pri riešení civilnej krízy. Kapitola 8 zákona o forme vlády obsahuje niekoľko článkov týkajúcich sa toho, ako je možné delegovať zákonodarnú moc z parlamentu na vládu a ako možno subdelegovať jej administratívne činnosti.

Hlavné opatrenia prijaté na riešenie pandémie koronavírusu

Opatrenia prijaté švédskou vládou na obmedzenie šírenia koronavírusu sa líšia od opatrení prijatých mnohými inými vládami, pretože pracoviská, základné školy, obchody a reštaurácie zostávajú spravidla otvorené. Švédsky Úrad verejného zdravotníctva vydal prísne [odporúčania](#) pre švédskych občanov: udržiavať sociálny odstup a dobrú hygienu rúk, pracovať a študovať z domu, pokiaľ je to možné, zdržať sa zbytočného vnútroštátneho cestovania, vyhýbať sa chodeniu do práce s príznakmi a nenavštevovať ohrozené skupiny ľudí. Obchodom a prevádzkam sa [odporúča](#), aby obmedzili počet návštevníkov. Starším osobám vo veku nad 70 rokov sa dôrazne odporúča, aby obmedzili svoje sociálne kontakty na nevyhnutné minimum. Vyšším stredným školám, vyšším vzdelávacím inštitúciám a inštitúciám pre vzdelávanie dospelých sa odporúča vykonávať diaľkové štúdium. Toto odporúčanie sa neskôr [zmiernilo](#) a študenti vyšších stredných škôl sa môžu do škôl vrátiť 15. júna 2020, ale pre zvyšok môže byť potrebné čiastočne absolvovať diaľkové štúdium až do odvolania. Švédske ministerstvo zahraničných vecí tiež [vydalo](#) odporúčanie necestovať do zahraničia, ak to nie je nevyhnutne potrebné, do 15. júla 2020. Parlament, vláda a Úrad verejného zdravotníctva sa však rozhodli zaviesť niektoré legislatívne opatrenia. V súlade so zákonom (2020:148) o dočasnom prerušení činnosti v oblasti vzdelávania počas mimoriadnych udalostí v čase mieru, ktorý [prijal](#) parlament 19. marca 2020, má vláda možnosť v prípade potreby dočasne zatvoriť predškolské zariadenia a školy. Možnosť, ktorú tento zákon poskytuje, sa doteraz nevyužila a v súčasnosti sa to ani neplánuje. Vláda 11. marca 2020 [rozhodla](#) na základe žiadosti Úradu verejného zdravotníctva o dočasnom zákaze všetkých verejných zhromaždení, napríklad demonštrácií, kultúrnych a športových podujatí s viac ako 500 účastníkmi. Toto rozhodnutie urobené podľa zákona

o forme vlády (kapitole 2 čl. 24) a zákona o verejnom poriadku (1993:1617, kapitola 2 čl. 15), bolo [revidované](#) 27. marca, pričom sa limit znížil na 50 osôb. Vláda 17. marca 2020 tiež [rozhodla](#) na žiadosť Európskej komisie a Európskej rady o zavedení dočasného zákazu pricestovania zo všetkých krajín mimo EÚ, okrem Spojeného kráľovstva, Nórska, Islandu, Lichtenštajnska a Švajčiarska. Zákaz sa nevzťahuje na švédskych občanov. Zákaz sa v súčasnosti [predlžuje](#) do 15. júna 2020. Úrad verejného zdravotníctva [vydal](#) 25. marca 2020 nové nariadenia a všeobecné pokyny pre zhlukovanie sa v reštauráciách, kaviarňach a baroch, ako to umožňuje § 12 nariadenia o prenosných chorobách (2004:255). Vláda 31. marca [rozhodla](#) aj o dočasnom zákaze navštevovať domovy dôchodcov s cieľom obmedziť šírenie koronavírusu medzi staršími ľuďmi.

Dňa 16. apríla 2020 [dal](#) parlament vláde dočasné oprávnenie prijímať novely platného zákona o prenosných chorobách (2004:168) týkajúceho sa vzťahov medzi jednotlivcami a verejnými inštitúciami, ktoré súvisia s povinnosťami jednotlivcov alebo ktoré inak zasahujú do ich osobnej ekonomickej situácie, ale len ak je to potrebné na spomalenie šírenia Covid-19. Dočasné povolenie znamená, že prijaté opatrenia sú účinné iba do 30. júna 2020. Novela zákona dáva vláde možnosť konať rýchlejšie a obmedziť šírenie vírusu. Príslušné dočasné opatrenia sú uvedené v zákone; zahŕňajú obmedzenia na verejných zhromaždeniach, zatváranie obchodných, spoločenských a kultúrnych miest, ako sú reštaurácie a cestovné centrá. Vláda môže tiež dočasne povoliť vzájomný obchod alebo prerozdelenie liekov a lekárskeho vybavenia medzi súkromnými subjektami v zdravotníctve. Môže ísť o ďalšie podobné dočasné opatrenia.

Parlamentná kontrola nad mimoriadnymi opatreniami

Ak sa parlament rozhodne delegovať na vládu zákonodarnú moc na riešenie civilných kríz, čo urobila 16. apríla 2020, v súlade s čl. 4 kapitoly 8 zákona o forme vlády, môže byť legislatíva prijatá vládou podriadená kontrole parlamentu, ak sa tak rozhodne. Prechodné novely zákona o prenosných chorobách, ktoré schválil parlament, boli urobené s vysvetľujúcim dodatkom a uvádzali, že vláda môže prijať ďalšie ustanovenia, iba ak nebude možné čakať na schválenie parlamentom. Parlament teda každé takéto ustanovenie v každom jednotlivom prípade okamžite preskúma. Právny rámec vojnový stav alebo nebezpečenstva vojny v kapitole 15 zákona o forme vlády obsahuje niekoľko odsekov, ktoré upravujú, ako možno delegovať zákonodarnú moc na vládu. Predovšetkým však, aj keď si parlament alebo vojnová delegácia nemôžu plniť svoje povinnosti, vláda nie je oprávnená prijať, zmeniť alebo zrušiť základný zákon, zákon o parlamente (2014:801) alebo volebný zákon (2005:837). Ak vláda nemôže kvôli vojne plniť svoje povinnosti, môže parlament zostaviť novú vládu (zákon o forme vlády, kapitola 15 čl. 4).

VYSVETLIVKY

- 1) Stav núdze bol stanovený na základe zdravotnej pohotovosti (§ 3 ods. 5) a hospodárskej pohotovosti (§ 3 ods. 3) v zmysle zákona o mimoriadnych právomociach. Vydané dekréty zatiaľ vychádzali iba z § 3 ods. 5 (zdravotná pohotovosť).
- 2) Uzatváranie sa pôvodne uskutočňovalo na základe zákona o prenosných chorobách, avšak vládne dekréty boli vydané po vyhlásení núdzového stavu na základe zákona o mimoriadnych právomociach.
- 3) Medzi povinné opatrenia patrí príjem do nemocničnej izolácie, domáca izolácia, lekárske vyšetrenia, karanténa s lekárskeým dohľadom, ako aj zákaz výkonu povolania.
- 4) Dňa 28. januára 2020 minister zdravotníctva a športu [označil](#) koronavírus za infekčné ochorenie skupiny A.
- 5) Novelizované organickým zákonom č. 1/2011 z 30. novembra a organickým zákonom č. 1/2012 z 11. mája.

- 6) Celý balík opatrení prijatých portugalským parlamentom v súvislosti s programom Covid-19 možno nájsť na osobitnej [webovej stránke vlády](#).

Príloha – Súhrnná tabuľka núdzových stavov z dôvodu koronavírusu v siedmich členských štátoch.

	Opatrenia prijaté na vnútroštátnej úrovni	Dočasné	Parlamentná kontrola*	Použité v minulosti
Chorvátsko	Zákon o civilnej ochrane a Zákon o ochrane pred infekčnými chorobami (s novými pozmeňujúcimi a doplňujúcimi návrhmi)	Nie**	Áno	Nie
Dánsko	Novelizácia zákona o epidémii	Áno	Áno	Nie
Fínsko	Všetky opatrenia boli prijaté na základe zákona o prenosných chorobách (1227/2016) a zákona o mimoriadnych právomociach (1552/2011)	Áno	Áno	Nie
Luxembursko	Veľkovoľvodovo nariadenie z 18. marca 2020 prinášajúce opatrenia na boj proti Covid-19 (čl. 32 ods. 4 ústavy)	Áno	Áno	Áno
Portugalsko	Čl. 19, 134 (d) a 138 ústavy a zákon č. 44/86	Áno	Áno	Áno
Holandsko	Klasifikácia Covid-19 ako infekčného ochorenia v kategórii A [zákon o verejnom zdraví , čl. 1 písm. e)]	Áno	Áno	Áno
Švédsko	Oprávnenie vlády prijímať dočasné zmeny a doplnenia do zákona o prenosných chorobách (2004:168)	Áno	Áno	Nie

* Parlamentná kontrola zahŕňa súbor nástrojov na vyvodenie zodpovednosti voči vláde, pričom jedným z nástrojov je povinnosť dotknutej inštitúcie poskytovať parlamentu informácie o prijatých opatreniach.

** Legislatíva priamo nestanovuje nijaké časové obmedzenie trvania opatrení, ale Úrad civilnej ochrany je oprávnený zaviesť opatrenia iba v prípade „osobitných okolností“ ohrozujúcich život a zdravie občanov. Všetky opatrenia boli zavedené so stanoveným časovým trvaním (väčšinou 30 dní) a raz predĺžené.

ZRIEKNUTIE SA ZODPOVEDNOSTI A AUTORSKÉ PRÁVA

Tento dokument je pripravený a adresovaný členom a zamestnancom Európskeho parlamentu ako podkladový materiál, ktorý im má pomôcť pri parlamentnej práci. Za obsah dokumentu

zodpovedá výlučne jeho autor (autori). Názory vyjadrené v tomto dokumente by nemali predstavovať oficiálne stanovisko Parlamentu.

Kopírovanie a preklad na nekomerčné účely sú autorizované za predpokladu, že je uvedený zdroj a Európsky parlament je vopred informovaný a je mu zaslaná kópia.

© Európska únia, 2020.

Fotografie: © Ivelin Radkov / Adobe Stock.

eprs@ep.europa.eu (kontakt)

www.eprs.ep.parl.union.eu (web)

www.europarl.europa.eu/thinktank (web)

<http://epthinktank.eu> (blog)

Z originálu

STATES OF EMERGENCY IN RESPONSE TO THE CORONAVIRUS CRISIS: SITUATION IN CERTAIN MEMBER STATES III

Preložil:

Mgr. Andrea Nagyová

hlavný radca, odbor zahraničných vzťahov a protokolu, Kancelária Ústavného súdu Slovenskej republiky

EPRS | Výskumná služba Európskeho parlamentu

Autori: Naja Bentzen, Albin Borstöm, Micaela Del Monte,
Ingeborg Odink, Martina Prpic, Mari Tuominen

Výskumná služba členov

PE 651.972 – jún 2020